

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
АГЕНЦИЈА ЗА АУДИО И АУДИОВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ

До: Министерство за правда на Република Македонија
За: Аднан Јашари, министер

Предмет: Известување за констатирани слабости на одредбите за медиумско претставување во Изборниот законик

Почитуван г-н министер,

Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, врз основа на искуството од мониторингот на медиумското покривање на изборните процеси во 2014 година, кои беа реализирани по прилично изменета законска рамка во делот на медиумското претставување, би сакала да Ве извести за констатирани слабости на одредбите за медиумско претставување во Изборниот законик, со надеж дека ќе ги имате предвид за сегашнава или за идна ревизија на Изборниот законик.

Сметаме дека е важно сега да Ви ги предочиме нашите сознанија имајќи предвид дека:

- Веќе некое време политичките субјекти како резултат на Договорот од Пржино, меѓу другото, разговараат и за измена на Изборниот законик;
 - Во работната група во Министерството за правда која го разгледуваше Акцискиот план за промена на изборното законодавство според препораките од ОБСЕ/ОДИХР за претседателските и предвремените парламентарни избори во 2014 година (во која учествуваше и Агенцијата) не се разговараше за други констатирани проблеми во изборната регулатива;
 - Последните измени на Изборниот законик, во кои беа опфатени и правилата што се однесуваат на медиумите, беа направени во пресрет на изборните процеси во 2014 година;
1. Постои разлика во принципите за избалансирано покривање на изборите во вестите меѓу комерцијалните медиуми и Јавниот радиодифузен сервис. Комерцијалните медиуми според член 75-а, на пример, за парламентарни избори, имаат обврска времето во вестите да го дистрибуираат на учесниците во изборната кампања според бројот на нивните листи со потврдени кандидати за пратеници. Што практично значи дека сите учесници во изборната кампања (без оглед дали се етаблирани политички субјекти или сосема нови) што ќе имаат потврдени листи во сите 6 изборни единици, треба да добијат приближно еднакво време во вестите. Сите субјекти со потврдени листи во 5 изборни единици, исто така, треба меѓусебе да имаат приближно еднакво време во вестите кое ќе биде пропорционално помало од времето на учесниците во изборна кампања со листи во 6 изборни единици и се така до учесниците што ќе имаат само една листа со потврдени кандидати. За претседателски избори важи принципот на еднаквост, односно сите кандидати, без оглед чии кандидати се (поддржани од партија, коалиција, група избирачи) имаат право на еднакво време во вестите.

Одредбата од член 75-а, која го утврдува начинот како радиодифузерите да обезбедат избалансирано покривање на изборите во сите видови изборни процеси и во сите видови програми, односно облици на изборно медиумско претставување, не само во вестите, се однесува и на Јавниот радиодифузен

Бр. 03-6299/1

Скопје 02.11. 2015г.

Агенција за аудио и
аудиовизуелни
медиумски услуги

Палата Панко
Брашнаров, ул.
„Македонија“ бр.38, 1000
Скопје

Тел. + 389 2 3103 400

www.avmu.org.mk
www.avmu.mk
contact@avmu.mk

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
АГЕНЦИЈА ЗА АУДИО И АУДИОВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ

сервис. Член 76-а пак, утврдува посебна обврска за вестите на Јавниот радиодифузен сервис која е сосема различна од онаа во член 75-а, а се однесува на сите изборни процеси. Според овој член МРТ има обврска времето за вести да го подели на три третини, при што една третина за дневни настани од земјата и светот, една за активностите од кампањата на политичките партии на власт и една третина за активностите од кампањата на политичките партии од опозиција. Времето за информирање за активностите од кампањата на партиите од власта и од опозицијата треба да биде распределено според резултатите од последните парламентарни избори. За претседателски избори ова значи дека право да се информира за нивните активности во вестите на МРТ имаат само претседателските кандидати предложени од политичките партии на власт и од опозиција што освоиле пратенички места на последните парламентарни избори.

2. Посебната обврска за вестите на МРТ од член 76-а сама по себе има повеќе недостатоци:
 - Не им овозможува еднакви услови за пристап до програмите на радиодифузерите на сите учесници во изборна кампања, односно воопшто не предвидува време за покривање на активностите на вонпарламентарните партии, независните кандидати, што е спротивно на генералното барање од член 75 став 2;
 - Не е сосема применлива за претседателски и за локални избори (за избор на градоначалник). Несоодветно е времето за покривање на активностите на кандидатите за претседателски и за локални избори да се дистрибуира според „резултати од последните парламентарни избори“, логично е за овие изборни процеси да се почитува принципот на еднаквост на сите кандидати;
 - Во праксата има проблеми со толкување на терминот „резултати од последните парламентарни избори“- а) има партии кои учествувале на последните избори, но не освоиле пратенички места; б) ситуацијата со бројот на пратенички места е различна веднаш по изборите и пред одржување на наредните избори поради преминување на пратеници од една во друга пратеничка група или појавување на независни пратеници;
 - Посебно прашање е како ќе се применува посебната обврска за вестите на МРТ од член 76-а (три третини) во вестите наменети за етничките заедници што живеат во Република Македонија на МРТ2 – традиционално тие повеќе информираат за активностите на партиите и на кандидатите од етничките заедници. За време на изборните процеси во 2014 година, МРТ2 применуваше инверзен модел на дистрибуција на времето од МРТ1, но тоа не е уредено во Изборниот законик.
3. Одредбата која овозможува бесплатно политичко претставување на Собранискиот канал (член 76-а став 8), за време на последните изборни процеси покажа повеќе недостатоци, дилеми за начинот на примена и секојдневни проблеми за Редакцијата на овој канал при планирањето на програмата, поради неизвесноста колку од времето ќе биде искористено на дневна основа:
 - Одредбата предвидува време за бесплатно политичко претставување само за партиите на власт и во опозиција според резултатите од последните парламентарни избори, што е спротивно на барањето да се обезбедат еднакви услови за пристап до сите облици на изборно медиумско претставување на сите учесници во кампањата (член 75 став 2);
 - Дистрибуцијата на времето според резултатите од последните парламентарни избори е неприменлива за претседателски и за локални избори (како што е објаснето погоре);
 - Не е сосема јасна формулацијата „од по три часа“ бесплатно политичко претставување – дали ова значи три часа за партиите од власта и три часа за партиите од опозицијата за целиот период на изборна кампања или вкупно три часа за власта и за парламентарната опозиција, секој ден за целиот период на изборна кампања, поделени на половина (90 минути за власта и 90 минути за опозицијата дневно).
4. За време на изборните процеси во 2014 година, се појави платено политичко рекламирање од невладини организации во полза на учесници во изборниот процес. Ова рекламирање не е опфатено во дефиницијата за платено политичко рекламирање (директен пристап на учесниците во изборната кампања до избирачите) и затоа не може да се калкулира во дозволените лимити за рекламирање за

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
АГЕНЦИЈА ЗА АУДИО И АУДИОВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ

еден учесник во кампања на реален час (8 минути), но овозможува поголема видливост на конкретни политички ставови и треба да се регулира.

5. Според член 76 став 7, кампањите на ДИК не се сметаат за платено политичко рекламирање (ППР) и оттаму не се калкулираат во дозволените лимити за ППР од 12 минути на секој реален час. Бидејќи за време на кампањата се емитуваат спотови и на невладини организации кои повикуваат на фер и демократски избори, тие исто така, треба да се исклучат од лимитите за ППР и да се емитуваат во рамките на редовните 12 минути за рекламирање на секој час.
6. Постои разлика во висината на глобата за неизбалансирано покривање на изборната кампања во вестите за МРТ и за комерцијалните медиуми. Според член 181 став 1 алинеја 6 глобата за МРТ ако не обезбеди рамноправен пристап во информативната програма е од 1500 до 3000 евра во денарска противвредност и од 300 до 1000 евра за одговорното лице во правното лице (МРТ). Според член 181-а став 1 алинеја 1, глоба во износ од 3000 до 5000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на правното лице ако не обезбеди покривање на изборите на правичен, избалансиран и на непристрасен начин, а на одговорното лице глоба во износ од 500 до 1500 евра во денарска противвредност.
7. Агенцијата, исто така, смета дека треба да се размисли и за:
 - Утврдување различна висина на глобите за различни категории медиуми – на локално, регионално и национално ниво; и
 - Зголемување на висината на глобите за неизбалансирано и пристрасно покривање на изборната кампања и за надминување на лимитите за платено политичко рекламирање, како мерка која ќе влијае на намалувањето на прекршувањата на Изборниот законик.

Ставот на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги е дека треба да се консолидираат и унапредат одредбите што се однесуваат на медиумското претставување од Изборниот законик, и со тоа да се овозможи да не се менуваат често, за да се зголеми правната сигурност на медиумите за време на изборни процеси, но и на учесниците во изборна кампања. Агенцијата за овие одредби од Изборниот законик, како и за својата Методологија за мониторинг на медиумското покривање на избори побара мислење и од меѓународната организација International IDEA и е подготвена да соработува со Министерството со идеи и предлози за нивна ревизија.

Срдечен поздрав,

Агенција за аудио и аудиовизуелни
медиумски услуги
Директор
д-р Зоран ТРАЈЧЕВСКИ